

נדהמה ויצהקה

בסייעתא דשמיא | אחרי קדושים תשפ"ג | גליון מס' 191

פרפראות

ורחץ את בשרו במים במקום קדוש, (ט"ז כ"ד).

ורחץ את בשרו, פירש רש"י, וזה לשונו, למעלה למדנו מורחץ (במים) את בשרו ולבשם, שכשהוא משנה מבגדי זהב לבגדי לבן טעון טבילה, <<<

פרשת עריות

כמעשה ארץ מצרים לא תעשו וכו' ושמרתם את הקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם.

א

בפסוקים אלו נפתח פרשת עריות, וקחשיב כאן העשרים וארבע העריות האסורות הנרמזות בוח"י בהם¹.

והנה האזהרות על איסור קריבה לעריות נאמרו בפרשה זו סוף פרשת אחרי, אך העונש כתוב לקמן, בסוף פרשת קדושים וכדכתיב **ואיש אשר ינאף וגו'.**

והנה אם נדקדק בדבר, נראה, שיש חילוק בין האזהרות שנאמרו בפרשה זו, למה שכתוב לגבי העונשים, דפרשה זו לא הוזכר בפרטות בכל איסורי העריות תיבת **איש**, רק כתיב **ערות אביך וכו', ערות אשת אביך וכו'.**

אכן לקמן בפרשת קדושים כשכתב העונשים שם הזכיר בכל אחד ואחד **איש**, וכדכתיב **ואיש אשר ינאף, ואיש אשר ישכב וכו',** שהזכיר בעונש כל אחד ואחד תיבת **איש**.

ועוד נראה שיש לציין אף שבפרשה זו לא כתיב **איש**, מכל מקום **אשה** כן נזכרת, וכמו שכתוב **ואשה לא תעמד וגו',** וצריך ביאור מאי שנהא.

ב

איתא בסנהדרין (נ"ה:), בעי רב המנונא, ישראל הבא על הבהמה בשוגג, מהו, תקלה וקלון בעינן, והכא קלון איכא תקלה ליכא, או דילמא קלון אף על פי שאין תקלה, פירוש דתנן במתניתין שם (נ"ד:), דהבא על הבהמה וכו' הבהמה בסקילה, והתנא מקשה, 'אם אדם חטא בהמה מה חטאה', ומתריך 'אלא לפי שבאה לאדם תקלה על ידה', (שהאדם נהרג בשבילה), 'לפיכך אמר הכתוב תסקל', הרי שיש כאן תקלה, 'דבר אחר, שלא תהא בהמה עוברת בשוק, ויאמרו זו היא שנסקל פלוני על ידה', (פירוש על ידי המעשה שנעשה בה), הרי יש כאן קלון, שמזכירים את מעשה העבירה, ועכשיו קא מבעי ליה לרב המנונא, האם בכדי להרוג את הבהמה צריך את שני הטעמים, דגם יהיה תקלה, שיהא אדם נהרג על ידה, וגם שיהא קלון, ואם כן בנידון דידן שהמעשה היה בשוגג, אף שהיה קלון מכל מקום כיון

ש'תקלה' אין כאן, שאין הישראל נהרג, ממילא גם הבהמה אינה נהרגת, או דילמא אף שיש רק הטעם שיש כאן קלון, שיזכירו את המעשה, עדיין תהא הבהמה נהרגת.

ועיין שם דרב יוסף רצה לפשוט מהא דתנן (נדה מ"ד:), לגבי בת שלוש שנים ויום אחד (שהיא קטנה), שאם בא עליה אחד מכל העריות האמורות בתורה, (שכולל גם בהמה), הרי הם מומתין על ידה והיא פטורה, ומדייק בגמרא והא הכא דקלון איכא (שנעשה מעשה עבירה), תקלה ליכא (שאינה נהרגת, והרי הוא כשוגג דרב המנונא), וקתני מומתין על ידה, הרי אף אם יש קלון בלא תקלה, גם כן הבהמה במיתה, והגמרא דוחה שאין מכאן ראייה, שכיון דמזידה היא, שהמעשה נעשה במזיד, אף שהיא קטנה, תקלה נמי איכא, ויש כאן חיוב מיתה, ורק דרחמנא הוא דחס עלה, וממילא אין מכאן ראייה להיכא דנעשה המעשה בשוגג, שאין חיוב מיתה כלל, ע"כ.

ומבואר שבעצם כשקטן או קטנה עושים עבירה, יש כאן תקלה, רק אינם נהרגים משום דרחמנא חס עלה, אבל בעצם יש כאן מעשה עבירה האסורה, ונחשבת תקלה.

ולפי זה יש לבאר אמאי לא הוזכר בפרשה זו, של האזהרות של העריות, לשון **איש**, ד**איש** בא להוציא את הקטנים, והרי כאן הקטנים הם גם בכלל האזהרה, אף אם אינם בכלל העונשים, אכן לקמן בפרשת קדושים, דשם איירי לגבי העונשים, והנה עונשים אינם אלא בגדולים ולא בקטנים, ומשום הכי הזכיר שם **איש**, דדייקא **איש** שהוא גדול הוא בכלל העונשים, אבל קטן אינו בכלל פרשה זו, ודו"ק.

ג

אכן דבר זה אי קטן הוזהר על מצוות לא תעשה או לא, אינו פשוט כלל ותלוי ברברותא.

דעיין בשו"ת רבי עקיבא איגר תניינא (סימן קל"ד), שנקט בפשטות שעל קטן אין איסור כלל, עיין שם שמכל מקום עדיין איקרי תקלה, כיון שעשו בשאט נפש ענין שבגדלותו יהיה עבירה מיקרי תקלה, עיין שם.

מאיך עיין בשו"ת משכנות יעקב (אבן העזר סימן מ"ז), שהקשה מגמרא דסנהדרין הנזכר (נ"ה:), מהא דאיתא ביבמות (ל"ג:), דאמרינן שקטן זר ששימש בשבת, ואייתי שתי שערות בשבת, הוה איסור בבת אחת, עיין שם, ומבואר דליכא שום איסור בקטנות כלל, וכן הקשה בחלקת יואב (ח"א אורח חיים סימן א'), עיין מה שכתב שם לחלק בין האיסורים².

(2) ועי' קה"י יבמות ס' ל"א, שהביא עוד שדנו בזה, עי' תבו"ש (סי' א' ס"ק מ"ט),

(1) ועי' מש"כ הגר"א (כללי הגר"א סוף מעשה תורה), שיש עריות כמנין וח"י, י"ח עריות שהן קרובים, ועוד ו' חמורות מהן, עיי"ש, [ועי' מש"כ בתיקו"ז תי' נ"ו ק"ה]].

בשו"ת רבי עקיבא אייגר (קמא סימן קע"ב), הקשה, אהא דמבואר במסכת תמורה (ל:), דאם אמרינן עובר ירך אמו, באופן שהבהמה נרבעה גם העובר נאסר, משום דאמרינן היא (האם), וולדה נרבעו⁴, ולפי זה באשתו מעוברת, איך רשאי לבוא עליה, נימא דהיא וולדה נבעלו, והוה כבא על בתו, ואף דפחותה היא מבת ג' ולא ביאה היא, מכל מקום לכאורה הוא איסור דרבנן כמו בקטן פחות מכן תשע, דאסור מדרבנן, עיין שם⁵.

ולכאורה זה פלא מה שכתב שבא על אשתו מעוברת יחשב כאילו בא גם על בתו, דהא בבתו אין כאן שום מעשה ביאה כלל, דהא לא בא אלא על אמה, ואמאי יש הוה אמינא שיחשב כבא על בתו, אתמהא.

תנן בפרק ה' דנדה (מ"ה), (הובא גם בסנהדרין בהמשך למשנה בת שלש שנים וכו'), בן תשע שנים ויום אחד שבא וכו' ופוסל את

4 ועי' תוס' ב"ק (מ"ז), ד"ה מ"ט, שכ' דאף אם עובר לאו ירך אמו הוא, מ"מ אמרינן היא וולדה נרבעו, עיי"ש, (ע"פ המפתח שם).
5 ועיי"ש מה שתי' דבפחותה מבת ג' לאו שם ביאה עליה, ובעצם היה מותר לבוא עליה, רק יש חסרון דהוה כמשחית זרעו על העצים והאבנים, (עי' נימוק"י פ"ק דיבמות), וא"כ כיון שאין שם ביאה עליה לא הוצרכו לאסור חז"ל מדין ערוה, ובמעוברת ליכא חשש השחתת זרע, לא הוי אפי' איסור דרבנן וכו', עיי"ש.

ואפשר שדבר זה אי שייך מעשה עבירה בקטנים, תלוי במחלוקת הלבוש והמגן אברהם לגבי ברכת ברות שפטרני, דעיין אורח חיים (סימן רכ"ה סעיף ב'), שכתב הרמ"א, מי שנעשה בנו בר מצוה יברך ברוך וכו' מלך העולם שפטרני מעונשו של זה, וטוב לברך בלא שם ומלכות, ע"כ, והנה בטעם ברכה זו, עיין במגן אברהם שם (ס"ק ה'), וזה לשונו, מעונשו של זה, פירוש דעד עכשיו נענש האב כשחטא הבן, בשביל שלא חנכו, ובלבוש (סעיף ב'), פירש איפכא דעד עתה הבן נענש בעון האב, ע"כ.

והנה לפי המגן אברהם שהאב נענש כשהבן חטא, מבואר שיש איסור להבן לעשות עבירות, גם שהוא עדיין קטן, דאי לאו הכי אין כאן מעשה עבירה, מה שאין כן לפי טעם הלבוש, שסבירא ליה שהבן נענש בעון אביו, יש לומר שאין מכאן ראיה שקטן יש לו איסורים כלל³.

ולפי הנך דעות שסבירא להו שלא שייך עבירה בקטן, צריך ביאור אמאי לא כתב איש בפרשה זו.

ועי' מש"כ שם, ועי' או"ש, ועי' שו"ת בית הלוי.
3 ועי' בחת"ס עה"ת פר' משפטים (עה"פ לא תהיה משכלה וכו'), מה שדרש בבר מצוה לבנו אש"ב, ליישב ששניהם אמת, עיי"ש.
והנה עי' ש"ך עה"ת ריש פר' לך לך, שנקט שהבן הוא המברך ברכה זו, ולכאור' כסברת הלבוש, אכן עי' דרשות ר"י אבן שועיב (פר' וישב), שנקט שמברכין כשהוא בן כ', וא"כ אין מכאן ראיה כלל.

פרפראות/המשך

על ידי כשוף כו', עיין שם, ואם כן כל שכן שיתמה על שקוראים אותו **מקום קדוש** בשמו, וצריך ביאור.

ונראה דעיין בסנהדרין (ס"ז), זעירי איקלע לאלכסנדריא של מצרים, זבן חמרא (קנה חמור), כי מטא לאשקוייה מיא (כשבא להשקותו מים), פשר (פירש רש"י, נמס המכשפות, כל מילי מכשפות נבדקין על מים חיים ונמוחין), וקם גמלא דוסקניתא (פירש רש"י, נעשה החמור דף של גשה, שעשו תחלה את הדף חמור וכו'), אמרו ליה אי לאו זעירי את לא הוה מהדרינן לך, (כשבא להחזיר מה שקנה, שיש כאן מקח טעות, שקנה חמור ולא דף של גשה, אמרו לו שרק לו מחזירים המקח בשביל שהוא זעירי), מי איכא דזבין מידי הכא, ולא בדיק ליה אמיא (פירש רש"י, כלומר יש לוקח בעיר הזאת, שמוחזקת בכשפים, שום סחורה, ואינו בודק על המים), ע"כ.

ומבואר שמים בודקים את הכישוף, והיינו שיש בכח המים לבטל את הכישוף, ולהחזירו לצורתו הנכונה.

ובביאור הדבר, שמים יש בהם הכח לבטל הכישוף, נראה על פי מה שכתב המהרש"א בעבודה זרה (ב:), דהקב"ה מעניש במים, מפני שמים מחזירים את הדבר לכמו שהיה לפני הבריאה, וכמו שכתוב דבתחילה היה **ורוח אלקים מרחפת על פני המים**, הרי שמים זה הדבר שהיה לפני שנעשה צורה, וכמו שהיה לפני הבריאה, וכן עיין מה שכתב בחינוך (פרשת מצורע, מצוה קע"ג), בענין הטבילה, וזה לשונו, ובטעם המים שיטהרו כל טמא, אחשב על צד הפשט, כי הענין הוא כדי שיראה האדם

שבאותה טבילה פשט בגדי זהב, שעבד בהן עבודת תמיד של שחה, ולבש בגדי לבן, לעבודת היום, וכאן למדנו שכשהוא משנה מבגדי לבן לבגדי זהב טעון טבילה, ע"כ.

והנה בטבילה זו השניה, כתוב שצריך להיות **במקום קדוש**, ופירש רש"י, וזה לשונו, המקודש בקדושת עזרה, והיא היתה בג בית הפרוה, ע"כ.

והנה אמאי מקום קדוש זה, נקרא בית הפרוה, עיין בשפתי חכמים, וזה לשונו, מכשף אחד בנאה ושמו פרוה, ע"כ, וזה כמו שפירש רש"י ביומא (ל"ה), (אהא דתנן (ל"ד:), הביאוהו לבית הפרוה וכו'), מאי פרוה, אמר רב יוסף פרוה אמגושא, ופירש רש"י, וזה לשונו, פרוה אמגושא, מכשף אחד בנאה ושמו פרוה, ע"כ.

ולכאורה צריך ביאור אמאי קראו אותו על שמו של המכשף, ואין הכי נמי שהוא בנאה, מה בכך שצריך לקרוא על שמו, ובפרט שהיה מכשף, ותו הרי התורה אמרה **במקום קדוש**, והרי כישוף הוא היפך הקדושה, ולא הוה מקום קדוש, וכמו שאמרו חז"ל (עיין סנהדרין ס"ז:), למה נקרא שמן כשפים שמכחישין פמליא של מעלה, ואם כן לא היו צריכים להזכיר את שמו על מקום קדוש, ובפרט ביום הקדוש כשבא הכהן גדול לעשות את העבודה לפני ולפנים, וכל שכן לפי מה שכתב בברטנורא במדות (פרק ה' משנה ג'), וזה לשונו, לשכת הפרוה, אדם מכשף ששמו פרוה בנה אותה לשכה על ידי מכשפות, ונקראת על שמו, כך מצאתי, ע"כ, ועיין בתוספות יום טוב שם שכתב, וזה לשונו, ואני תמה שיקיימו בקודש בנין הנעשה

הבהמה מעל גבי המזבח ונסקלת על ידו ואם בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה מומתין על ידו וכו'.

והנה עיין מה שכתב הגר"א, (בפירושו אליהו רבה משנה ה'), דיש חילוק בין ביאת קטן בן תשע שבא על הבהמה, לבהמה שבא על קטנה בת שלש, דבן תשע הבא על הבהמה היא נסקלת, מה שאין כן בהמה שבאה על התינוקות פחותה מבת שלש אינה נסקלת, והטעם משום דפיתוי קטנה אונס הוא, מה שאין כן בקטן אין קישוי אלא לדעת, ומכיון שהיה כאן דעת נחשב כביאה, עיין שם שהוכיח כן מהגמרא בסנהדרין⁶.

ולכאורה צריך ביאור מאי שנא קטן מקטנה, הלוא בשניהם היה כאן מעשה ביאה של איסור, ובהכרח שצריך לומר שמבואר מדבריו שאין ההגדרה של ביאת איסור, המעשה ביאה שנעשה בפועל, דאם כן אין שום נפקא מינה והבדל בין קטן לקטנה, אלא הגדרת שם ביאה אסורה היא, אם נחשב ביאה מצד הדין, זה מה שקובע, ולא דווקא מצד המציאות שיש בפנינו⁷, ודו"ק.

והנה הגדרת ביאה מצד הדין הוא, אם היה כאן איזה שהוא 'דעת', ואם היה 'דעת' אז נחשב 'ביאה' מצד הדין, וממילא שפיר יכול

6 ועיי' מש"כ במש"ח לפ"ז ביאור נפלא בפר' קדושים, איש אשר יתן וכו', עיי"ש, אכן עיי' במ"מ פ"ג איסור"ב הל' ב', ועיי' בראב"ד שם.

7 ולכא' כמו שמצינו שנתרבה ביאה שלא כדרכה, מדכת' משכבי אשה, והיינו דהגדרת שם ביאה היא גזירת הכתוב, מה נקרא ביאה ומה לא, ואי"ז תלוי באיזה מעשה או פעולה שעשה, ודו"ק.

להיחשב שהיה כאן ביאה אף בקטן, מכיון שאין קישוי אלא לדעת, ודו"ק⁸.

ולפי יסוד זה נראה שאפשר לבאר גם מה שכתב ר' עקיבא אייגה, בבא על אשתו מעוברת שיחשב כאילו בא על בתו, אף שלא בא עליה כלל, רק מכיון שמצד הדין נחשב כביאה הרי יש כאן דין ביאה, ושפיר יחשב כבא על בתו, ודו"ק.

1

והשתא לפי מה שהגדרנו, ששם ביאה אינו תלוי בפעולה מסוימת שצריך שיעשה בכדי שייחשב ביאה, אלא נקבע לפי הדין, נראה ששייך שקטן יהיה אצלו איסור ביאה, אף שלא שייך אצלו מעשה עבירה, שאין מעשה קטן כלום, דשאני הגדרת ביאה שהמעשה איסור תלוי בדעת, כנזכר, ולא במעשים, ודו"ק.

והשתא אתי שפיר מה שלא הוזכר איש בפרשה זו, שאזהרות פרשה זו שייכות אף במי שאינו מוגדר כאיש, פירוש אף על גב שאינו גדול, מכל מקום יכול להיות כלול בפרשה זו.

וכן מיושב מה שאשה כן הוזכרה בפרשה, וכדכתיב **ואשה לא תעמד וגו'**, דאזהרת איסור זה אינו אלא בגדולה, ולא שייך בקטנה כלל, דשאני קטן מקטנה, כנזכר, ומדויק שפיר.

8 ועיי' שו"ת נוב"י תנינא (י"ד קס"ד), דקטן נידון אחר מיתתו על עבירות שעשה משהגיע לכלל דעת, עיי"ש.

פרפראות/המשך

עוד מלבדו, אין בהם הכח להכחיש פמליא של מעלה², ומבואר שמצב של אין עוד מלבדו, מבטל את הכישוף.

ולפי זה יש לומר שזה כח של המים, ששם ניכר שאין עוד מלבדו, וכמו שהיה המצב לפני הבריאה שאז היה ניכר דאין עוד מלבדו, ודו"ק.

ולפי המבואר אפשר להבין אמאי קראו לבית הטבילה, בית הפרוה, ודייקא באותו טבילה שהכתוב כתב שצריך להיות **במקום קדוש**, אף על גב שנבנה על ידי מכשף (ואפילו נבנה בכישוף), והיינו מפני שכאן מוכח שהכישוף מתבטל, ומשום שיש שם מים, והמים גופא הם שמבטלים כח הכישוף, ואם כן במקום זה דייקא ניכר שאין עוד מלבדו, ואדרבה מזכירו להודיע שאין לך מקום קדוש יותר מזה שניכר שמבטל הכשפים, ואין עוד מלבדו, ודו"ק.

***

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם וגו', (ט"ז ל').

איתא בפסיקתא רבתי (פיסקא מ"ו), כיון שישראל פורטים את עונותיהם ומתודים לפני, הקב"ה סולח להם ועובר על פשעיהם שנאמר **כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם וגו'**, ע"כ.

ולכאורה צריך ביאור מה שכתב שהקב"ה סולח ועובר על פשעיהם וכו', אמאי נקט רק פשעיהם, הלוא יש גם חטאים שהקב"ה מכפר.

את עצמו אחר הטבילה כאלו נברא באותה שעה, כמו שהיה העולם כלו מים טרם היות בו אדם וכו' ויתן אל לבו בדמיון כי כמו שנתחדש בגופו יחדש גם כן פעלותיו לטוב, ויכשיר מעשיו וידקדק בדרכי השם ברוך הוא וכו' כדי לתת אל לבו במחשבה כאלו העולם כלו מים, והוא נתחדש בעלותו מהן וכו', עי"כ¹.

והשתא מתבאר היטב אמאי מים מבטלים כח הכישוף, מכיון שכישוף מכחיש פמליא של מעלה, והיינו הצורה שנמצא לפנינו כשמשנתנה, צריך עכשיו לבטל כח הכישוף על ידי שמחזירו לכמות שהיה לפני שנעשית צורה, ושוב אין לכישוף שום כח, וזה על ידי מים.

והנה יש לפרש ענין ביטול הכישוף, והוא שמכריז שאין עוד מלבדו, וממילא נתבטל כח הכישוף, וכהך עובדא דרבי חנינא (עיין סנהדרין שם), דההיא איתתא דהות קא מהדרא למשקל עפרא מתותי כרעיה דרבי חנינא, (שרצתה לקחת עפר מתחת רגליו של רבי חנינא, ועל ידי זה לעשות לו מכשפות), אמר לה אי מסתייעת זילי עבידי, **אין עוד מלבדו** כתיב, (ופירש רש"י, אם את מצלחת לעשות לי מכשפות, עשי, **אין עוד מלבדו** כתיב, ואם המקום חפץ בי לא תוכלי להרע, ואם תוכלי מאתו יצא ואני מקבלן), ע"כ.

והיינו דאם נמצא במצב שהוא מחובר ומקושר להקב"ה, ומרגיש שאין

קדושים

לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל וגו' (י"ט י"ד).

לא תקלל חרש, פירש רש"י, וזה לשונו, אין לי אלא חרש, מנין לרבות כל אדם, תלמוד לומר **בעמך לא תא**, אם כן למה נאמר חרש, מה חרש מיוחד שהוא בחיים, אף כל שהוא בחיים, יצא המת שאינו בחיים, ע"כ.

ומבואר דחרש דכתב קרא הוא לאו דווקא חרש, אלא הוא הדין בכל אדם.

וכן לגבי **לפני עור לא תתן מכשל** דכתיב כאן, פירש רש"י, וזה לשונו, לפני הסומא בדבר לא תתן עצה שאינה הוגנת לו וכו', ע"כ.

ומבואר דחרש ועור דקרא הם לאו דווקא, ובעצם היה יכול לכתוב גם בהיפך, 'לא תקלל עור ולפני חרש לא תתן מכשול'.

אכן אם כן באמת אמאי כתב חרש לגבי קללה, ועור לגבי מכשול.

ונראה לבאר דהנה מצינו בין בחרש ובין בעיוה, ששניהם חשובים כמת, בעיור אמרו בנדרים (ס"ד:), סומא חשוב כמת, וכן מצינו אצל חרש שנחשב כמת, דמזיק שחרשו נותן לו דמי כולו, דהוה כהרגו, וכדאיתא בבבא קמא (פ"ה:).

איברא מכל מקום יש חילוק ביניהם, שמה שמצינו שחרש הוא כמת זה רק לגבי דמי נזיקין, אך לא מצינו כן לגבי הנך ארבעה שחז"ל החשיבו כמתים (עיין נדרים שם), וכן לגבי סומא אף שאמרו שסומא חשוב כמת, מכל מקום אם סימא את עינו נותן לו דמי עינו אבל לא דמי כולו, (וכדאיתא בבבא קמא שם), ומאי שנא.

ולכאורה יש לומר דנפקא מינה יש בין סומא לחרש, אף דסומא הוה כמת זה רק לגבי עצמו, אכן כלפי שוויות שלו כלפי אחרים, עדיין לא הוה כמת, ויכול להיות עבד וכדומה, אכן בחרש אף שהוא כלפי עצמו אינו כמת, שאינו מנותק מן העולם, מכל מקום כלפי להיות עבד ולחיות עם אחרים, כיון שאינו שומע אינו שווה כלום, ודו"ק.

והעולה מזה דיש שני סוגי חשובים כמת, א), כלפי עצמו, שזה סומא (וכן מי שאין לו בנים ועני, הנזכרים שם בנדרים), ב), כלפי אחרים, שזה חרש⁵.

ולכאורה השתא יש לדייק הפסוק, **שלא תקלל חרש** אפילו מי שנחשב מת כלפי אחרים, מכל מקום גם אותו אין לקלל, שקללה הוא מה שמזלזל אותו בין הבריות, ואם אין לקלל אפילו חרש שבעיני הבריות הרי הוא כמת, כל שכן לשאר בין אדם, וכן לגבי **לפני עור לא תתן מכשל**, אפילו שכלפי עצמו הוא נחשב כמת, מכל מקום לא תתן לפניו מכשול, אם כן כל שכן כלפי אחרים שאינם כמתים גם אין לתת מכשול, ודו"ק.

ועוד אדרבה בקרא כתיב רק חטאים, שנאמר **כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם**, ולא הזכיר כלל בקרא פשעים.

והנה גם יש לדייק מה שאמרו בפסיקתא 'שישראל פורטים את עונותיהם', וכן 'ומתודים לפני הקב"ה, מה שני לשונות אלו שנקטו, וכן מה שמסיים שם שהקב"ה סולח להם, ועוד שכתב 'שעובר על פשעיהם', ואמאי כפל הלשון.

ונראה לפרש לפי מה שהזכרנו כבר³ היסוד שיש לנו בצל"ח (ברכות ד:), שביאר שמי שעבר עבירה במזיד, יש לו שני שלבים של תשובה עד שיתכפר לו עוונו לגמרי.

והיינו דיש תשובה מאהבה ותשובה מיראה, וכבר אמרו חז"ל שכששב מאהבה זדונות נעשות לו כזכויות, מה שאין כן כששב מיראה זדונות נעשות לו כשגגות, ולפי זה כששב על שגגות, ששם הוא מחמת שרע לו מה שחטא כנגד השם יתברך, ולא מפני שמפחד מן העונש, שהרי אינו ירא מעונש, שהרי חטא בשגגה, אם כן הוא שב מאהבה, ואז נעשים לו החטאים כזכויות, אבל כששב על המזיד, הרי שב מפני שהוא ירא מן העונש, שהרי חטא במזיד, ואם כן הרי הוא שב מיראה, ואז הזדונות נעשים לו רק כשגגות, (דעל אלו לא מגיע לו עונש, וזה בעצם היה סיבת התשובה שלו), ומכיון שכן אם רצונו שגם יעשו לו כזכויות צריך לשוב עוד פעם בתשובה, כמו על שוגג (חטא), ואז יהפכו לזכויות.

ולפי זה מבואר שפיר לשון הפסיקתא, שכתב **כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם**, שיש לדייק מה דכתיב **מכל**, דלכאורה מיותר הוא דכיון דכתיב **חטאתיכם**, מה צריך להזכיר **מכל**, אלא כנזכר, שזה בא לרבות גם הנך עבירות שנעשו עכשיו כשגגות אחר ששב מיראה, שגם הם נקראים **חטאתיכם**, וזה מה דקאמר **מכל חטאתיכם** לרבות מחטאים אלו שנעשו עכשיו לחטאים.

וזה מה שכתבו בפסיקתא 'כיון שפורטים עונותיהם', פירוש שעכשיו הוא מתוודה על העוונות שהם הזדונות, ממילא נעשו שגגות, שזה היה תשובה מיראה, ואחר כך אמרו 'ומתודים לפני', פירוש שמתוודה פעם שניה, ששב גם על 'חטאות' אלו לפני הקב"ה, ודייקא 'לפני' שזה תשובה שלימה, שנחשבים 'לפני' ואז 'הקב"ה סולח להם'.

והנה יש לדייק שנקט לשון סליחה שהוא שייך על החטאים, וכמו שאומרים בתפילה 'סלח לנו אבינו כי חטאנו', הרי שלשון סליחה הוא על השגגות⁴, וממילא גם מדויק לשון 'עובר על פשעיהם', פירוש שהעבירה עוברת לגמרי, ואין כאן זכר לזה, שהרי עכשיו הם כזכויות, וכל זה נלמד מה דכתיב **כי ביום הזה וכו' מכל חטאתיכם** דייקא, שמכפר את כולם, ודו"ק.

***

(3) עי' ליקוטי נ"י תשפ"ב, ועוד.

(4) ועי' ליקוטי נ"י שם.

(5) וכן מצורע, עי' מש"כ במק"א.

לעילוי נשמת
הרב משה מתת' בן הרב אהרן לייב הלוי זללה"ה
נלב"ע ט' אייר
הונצח על ידי בני משפחתו
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת
הרב הגאון ר' בן ציון בן הרב אברהם ברוך בלוי זללה"ה
נלב"ע ח' אייר
הונצח על ידי בני משפחתו
ת. נ. צ. ב. ה.